

بررسی گرایش‌های موضوعی نشریات کتابداری و اطلاع‌رسانی در سال‌های (۱۳۷۷-۱۳۴۷)

سیمین نیازی^۱

تاریخ دریافت: ۷۹/۵/۲

چکیده: در این پژوهش مقالات مندرج در نشریات کتابداری از آغاز تا پایان سال ۱۳۷۷ از نظر توزیع موضوعی به‌طور کلی، و همچنین به تفکیک عناوین نشریات و دوره‌های انتشار مورد بررسی قرار گرفته است. نتایج بررسی افت قابل توجه نشر مقاله‌ها در سال‌های ۱۳۶۶ الی ۱۳۵۷ و رشد چشمگیر در دهه اخیر را نشان می‌دهد. سمت‌گیری نشر مقالات در دهه اخیر در حوزه‌هایی چون ارتباط اطلاعاتی، ذخیره و بازیابی رایانه‌ای و فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات نشان‌دهنده تأثیر تحول فن‌آوری اطلاعات بر فعالیت‌های پژوهشی حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی است.

کلید واژه‌ها: نشریات ادواری، توزیع موضوعی، کتابسنجی، کتابداری و اطلاع‌رسانی، فن‌آوری اطلاعات

مقدمه

نشریات یکی از مهم‌ترین محمل‌های اشاعه نتایج پژوهش‌های علمی هر رشته است. مقالات منتشره در نشریات نیز به لحاظ سرعت انتشار، تازگی مطالب، و تخصصی بودن محتوی و همچنین سهولت دسترسی، از ضروری‌ترین منابع مورد نیاز پژوهشند. روند بررسی موضوعی مقالات منتشره در نشریات کتابداری و اطلاع‌رسانی (در طول یک دوره سی ساله) می‌تواند بیانگر جهت‌گیری‌های موجود در امور تحقیقاتی در این حوزه و منعکس‌کننده نقاط قوت و یا کاستی‌های موجود باشد.

۱. عضو هیئت علمی کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

معرفی پژوهش

این پژوهش به منظور بررسی روند موضوعات مطرح شده در مقالات منتشر شده در نشریات کتابداری از ۱۳۴۷ (آغاز انتشار نخستین شماره نشریه کتابداری) تا پایان ۱۳۷۷ انجام شده است. بدین منظور نخست فهرست کامل مقالات مندرج در نشریات کتابداری و اطلاع‌رسانی (به ترتیب از قدیم به جدید کتابداری، خبرنامه و نامه انجمن کتابداران، اطلاع‌رسانی (نشریه فنی)، فصلنامه کتاب، فصلنامه پیام کتابخانه) تهیه شد^۱، سپس این مقالات براساس سرعنوان‌های موضوعی "چکیده‌نامه کتابداری و اطلاع‌رسانی" (لیزا، ۱۹۹۴). دسته‌بندی موضوعی شده و بسامد هر موضوع مورد سنجش قرار گرفت، سپس نتایج حاصل از این بررسی در قالب جداول و نمودارها تجزیه و تحلیل شده است.

در این پژوهش مقالات منتشره در هر یک از حوزه‌های موضوعی کتابداری و اطلاع‌رسانی به تفکیک عناوین نشریات و همچنین توزیع موضوعی مقالات براساس دوره‌های انتشار و نیز به تفکیک عنوان‌های هر یک از نشریات، مورد بررسی قرار گرفته است.

پرسش‌های پژوهش

تحقیق حاضر در صدد یافتن پاسخ سؤالات ذیل در رابطه با مقالات منتشره در نشریات کتابداری و اطلاع‌رسانی است.

الف. توزیع موضوعی مقالات به تفکیک عناوین نشریات در فاصله سال‌های ۱۳۴۷-۱۳۷۷ چگونه است؟

ب. توزیع موضوعی مقالات منتشره به تفکیک موضوع، دوره‌های انتشار و عناوین نشریات چگونه است؟

ج. توزیع موضوعی مقالات منتشره براساس دوره‌های انتشار چگونه است؟

هدف و فایده پژوهش

با توجه به این که مقالات منتشر شده در نشریات تخصصی منعکس‌کننده وضعیت پژوهشی و توان علمی و از دیگر سو کمبودهای موجود در یک حوزه علمی است، نتیجه این تحقیق می‌تواند نشان‌دهنده شرایط موجود، و نیز بیانگر نقش هر نشریه در اشاعه این اطلاعات باشد.

۱. نشریه کرانه بدلیل کوتاه بودن دوره انتشار، و فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی به دلیل جدید انتشار بودن

تعریف عملیاتی اجزاء مسئله

الف. گرایش موضوعی: منظور از گرایش موضوعی در این پژوهش تعیین میزان مقالات منتشره در نشریات کتابداری و اطلاع‌رسانی در سال‌های (۱۳۷۷-۱۳۴۷) براساس تقسیم‌بندی موضوعی مورد استفاده در چکیده‌نامه کتابداری و اطلاع‌رسانی لیژاست.

ب. نشریات کتابداری و اطلاع‌رسانی: منظور مجلاتی است که محور اصلی مقالات آن علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی و حوزه‌های مرتبط باشد که فهرست آنها در معرفی پژوهش آمده است.

روش پژوهش

روش تحقیق حاضر کتابسنجی و تحلیل محتواست. گردآوری اطلاعات بدین صورت انجام شده که ابتدا فهرست کامل مقالات منتشره در نشریات کتابداری و اطلاع‌رسانی در فاصله سال‌های ۱۳۴۷ لغایت ۱۳۷۷ با استفاده از "نمایه مقاله‌های کتابداری و اطلاع‌رسانی" (نیازی، ۱۳۷۸) تهیه شد، سپس با بررسی عنوان‌ها و متون مقالات و مطابقت آن با فهرست معیار تهیه شده براساس سرعنوان موضوعی "چکیده‌نامه کتابداری و اطلاع‌رسانی «لیژا»"، موضوع اصلی یکایک مقالات تعیین و کدگذاری شده است، سپس نتایج حاصل از بررسی جمع‌بندی، و در قالب جداول و نمودارها به همراه تجزیه و تحلیل ارائه گردیده است.

پیشینه پژوهش

در رابطه با موضوع مورد بررسی، در گذشته پژوهش‌هایی انجام گرفته است. در بررسی که در مجله علوم اجتماعی انسانی دانشگاه شیراز منتشر شد، (دیانی، ۱۳۶۵)، ۱۸۷ مقاله مندرج در نشریه "نامه انجمن کتابداران" بررسی شده است.

مطالعه‌ای کتابسنجی بر روی ۲۷۲ مقاله مندرج در نشریات ادواری تخصصی و نیمه‌تخصصی کتابداری و اطلاع‌رسانی انجام گرفت (فرخزاد، ۱۳۷۱) که نتایج آن نشانگر کم بودن مقالات در حوزه اطلاع‌رسانی نسبت به کتابداری است. در سال ۱۳۷۴ تحقیقی بر روی متون فارسی کتابداری و اطلاع‌رسانی انجام شد (کاتوزیان، ۱۳۷۴)، که نشان می‌داد موضوع "کتابخانه‌ها" بیشترین گرایش موضوعی مقالات کتابداری در دوره مورد بررسی است.

گرایش‌های موضوعی در مجله‌های ایران عنوان بررسی دیگری است که در سال ۷۶ منتشر شد (هدایی، ۱۳۷۶). در تحقیقی دیگر مقالات کتابداری در دوره زمانی ۱۳۷۴-۱۳۵۸ مورد بررسی قرار گرفته (احمدی لاری؛ فرزین، ۱۳۷۶). براساس این تحقیق نیز بیشترین مقالات منتشره به موضوع کتابخانه‌ها و پس از آن به اطلاع‌رسانی مربوط است. روند موضوعی

پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه‌های مستقر در تهران در پایان‌نامه (کیان‌مهر، ۱۳۷۶)، مورد بررسی قرار گرفته، نتایج حاصل از آن حاکی است که موضوع "سازماندهی" در پایان‌نامه‌های کتابداری در درجه اول اهمیت قرار داشته است.

در مقدمه چکیده پایان‌نامه‌های کتابداری و اطلاع‌رسانی (صدیق‌بهبزادی، ۱۳۷۹)، نیز آماری از این پایان‌نامه‌ها به تفکیک موضوع ارائه گردیده است. در مقاله‌ای که در همایش کاربرد و توسعه فهرست‌های رایانه‌ای در کتابخانه‌های ایران ارائه شده (حری، ۱۳۷۸)، گرایش موضوعی مقاله‌ها، پایان‌نامه‌ها، و طرح‌های پژوهشی کتابداری و اطلاع‌رسانی از آغاز تا پایان سال ۱۳۷۷ بررسی شده است. براساس نتایج این تحقیق گرایش موضوعی مقالات در دوره مورد بررسی عمدتاً به سمت موضوع "اطلاع‌رسانی" و پس از آن "کتابخانه‌ها" بوده است. لازم به ذکر است که در هیچ یک از مطالعات گذشته گرایش موضوعی نشریات مورد توجه قرار نگرفته است.

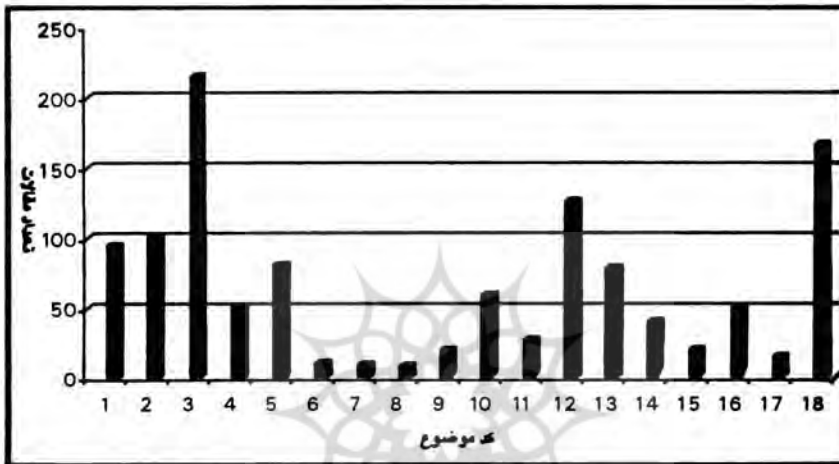
تجزیه و تحلیل یافته‌های پژوهش

نتایج حاصل از پژوهش در جدول‌های ۱ الی ۳ به همراه نمودار آمده است.

جدول ۱. توزیع موضوعی مقاله‌ها و گزارش‌های کتابداری و اطلاع‌رسانی را به تفکیک عناوین نشان می‌دهد از نظر تعداد مقاله‌ها و گزارش‌های منتشره به ترتیب فصلنامه پیام کتابخانه (۳۵۶ عنوان)، فصلنامه کتاب (۲۶۲ عنوان)، و کتابداری (۲۱۶ عنوان)، در رتبه‌های اول تا سوم قرار دارند.

از نظر موضوع بدون احتساب کد ۱۸ (سایر موضوع‌ها) "کتابخانه‌ها و مراکز منابع با ۲۱۴ عنوان، رکوردهای کتابشناختی؛ ۱۳۰ عنوان، حرفه کتابداری؛ ۱۰۶ عنوان و ارتباط اطلاعاتی با ۹۸ عنوان در مراتب اول تا چهارم قرار دارند. در موضوع کتابخانه‌ها و مراکز منابع "بیشترین مقاله‌ها در فصلنامه پیام کتابخانه (۹۴ عنوان) منتشر شده و اطلاع‌رسانی با ۱۳ عنوان کمترین مقاله را در این موضوع داراست. در زمینه سایر موضوع‌ها (کد ۱۸) که در سرعنوان‌های موضوعی مورد استفاده جایی نداشته، نشریه کتابداری به لحاظ طرح مسائل ادبی و فرهنگی که ارتباط مستقیم با موضوع کتابداری و اطلاع‌رسانی نداشته با داشتن ۵۴ عنوان بالاترین تعداد و پس از آن نشریه پیام کتابخانه با ۴۶ عنوان و فصلنامه کتاب با ۳۱ عنوان قرار گرفته‌اند. موضوع ارتباط اطلاعاتی در سه نشریه اطلاع‌رسانی، فصلنامه پیام کتابخانه و فصلنامه کتاب مورد توجه بیشتر بوده است. از نظر گرایش موضوعی نشریه کتابداری با ۳۲ عنوان در موضوع رکودهای کتابشناختی، خبرنامه و نامه انجمن کتابداران با ۴۳ عنوان در موضوع کتابخانه‌ها و مراکز منابع، نشریه اطلاع‌رسانی با ۳۷ عنوان در زمینه ارتباط اطلاعاتی، فصلنامه کتاب با ۳۴ عنوان در هر

یک از دو موضوع حرفه کتابداری و کتابخانه‌ها و مراکز منابع، و فصلنامه پیام کتابخانه با ۹۴ عنوان در زمینه کتابخانه‌ها و مراکز منابع بیشترین تأکید را داشته‌اند. سه موضوع مربوط به فن‌آوری کتابخانه (۷ عنوان)، ساختمان و تجهیزات (۹ عنوان)، و سازمان کتابخانه (۱۱ عنوان) به ترتیب کمترین تعداد مقاله‌ها را به خود اختصاص داده‌اند.

نمودار ۱. توزیع فراوانی مقالات در هر موضوع (۱۳۴۷-۱۳۷۷)

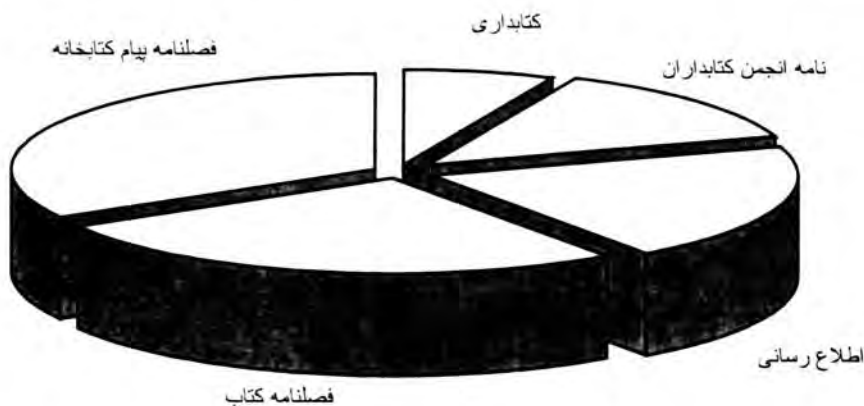
نتایج پژوهش مندرج در جدول ۲، توزیع موضوعی مقاله‌ها را براساس دوره انتشار به تفکیک هر نشریه ارائه می‌دهد. با مقایسه عنوان‌های منتشر شده مقالات در سه دهه فعالیت مشاهده می‌شود که دهه ۱۳۶۶-۱۳۵۷ یا ۸۴ عنوان مقاله، رکود چشمگیری داشته است. روند افزایش انتشار مقاله‌ها در این حوزه عمدتاً با شکل‌گیری دو نشریه فصلنامه کتاب و فصلنامه پیام کتابخانه از ۱۳۶۹ به بعد تسریع شده است، رکود دهه ۱۳۶۶-۱۳۵۷ در نشریات کتابداری را می‌توان عمدتاً ناشی از تحولات انقلاب و ضرورت بازنگری در سیاست‌های فرهنگی و همچنین عوارض ناشی از درگیری کشور در هشت سال جنگ تحمیلی دانست. همچنانکه می‌توان شتاب در انتشار نشریه‌ها و مقاله‌ها در دهه بعد را نیز به نظام‌مندی فرهنگی و شکل‌گیری نهادهای فرهنگی اجتماعی مناسب و همچنین ثبات ناشی از پایان جنگ مرتبط دانست. مقایسه این بررسی با نتایج یک پژوهش انجام شده (حری، ۱۳۷۸)، که در بخشی از آن روند موضوعی مقاله‌های کتابداری در فاصله سال‌های ۱۳۴۷-۱۳۷۷ بررسی شده، با توجه به عام بودن حوزه بررسی آن نسبت به تحقیق حاضر و شمول آن به مقاله‌های نشریات و مجموعه مقالات، مشابهت روند کلی تغییر در نشر مقاله‌ها را در دهه‌های مورد پژوهش نشان می‌دهد.

جدول ۱. توزیع موضوعی مقاله‌ها و گزارش‌های کتابداری و اطلاع‌رسانی به تفکیک عنوان‌های نشریات در فاصله سال‌های ۱۳۷۷-۱۳۷۲

کد موضوعی	نام نشریات	کتابداری	خبرنامه و نامه انجمن کتابداران ایران	اطلاع‌رسانی (نشریه فنی)	فصلنامه کتاب	فصلنامه پیام کتابخانه	مقالات در هر موضوع	
							تعداد	درصد
۱	کتابداری و اطلاع‌رسانی	۱۴	۱۰	۱۷	۳۳	۲۲	۹۶	۷/۸
۲	حرفه کتابداری	۱۲	۳۷	۷	۳۴	۱۶	۱۰۶	۸/۵
۳	کتابخانه‌ها و مراکز منابع	۳۰	۴۳	۱۳	۳۴	۹۴	۲۱۴	۱۷
۴	استفاده از کتابخانه و خدمات به مراجعان	۵	۹	۹	۹	۲۱	۵۳	۴/۲
۵	مواد و منابع	۲۹	۱۲	۸	۱۸	۱۳	۸۰	۶/۵
۶	سازمان کتابخانه	۱	۳	۱	۳	۳	۱۱	۰/۹
۷	ساختمان و تجهیزات	-	-	-	۵	۴	۹	۰/۷
۸	فن‌آوری کتابخانه	-	۱	۱	۳	۲	۷	۰/۶
۹	خدمات فنی	۶	۳	۴	۳	۸	۲۴	۲
۱۰	ارتباط اطلاعاتی	۵	۱	۳۷	۲۷	۲۸	۹۸	۸
۱۱	کنترل کتابشناختی	۱۷	۳	۳	۳	۴	۳۰	۲/۴
۱۲	رکوردهای کتابشناختی	۳۳	۲۹	۳۲	۲۰	۱۶	۱۳۰	۱۰/۵
۱۳	ذخیره و بازیابی رایانه‌ای اطلاعات	-	۱	۳۳	۱۶	۲۹	۷۹	۶/۳
۱۴	فن‌آوری ارتباطات و اطلاعات	۵	-	۱۰	۱۰	۲۰	۳۵	۳/۶
۱۵	خواندن	۱	۷	۱	۱	۱۳	۲۳	۲
۱۶	رسانه‌ها	۴	۱۸	۷	۱۱	۱۱	۵۱	۴
۱۷	دانش و آموختن	-	۱	۵	۱	۶	۱۳	۱
۱۸	سایر موضوع‌ها	۵۴	۲۱	۱۸	۳۱	۴۶	۱۷۰	۱۴
	تعداد مقالات و گزارش‌های هر نشریه	۲۱۶	۱۹۹	۲۰۶	۲۶۲	۳۵۶	۱۲۲۹	-
	درصد مقالات و گزارش‌های هر نشریه	۱۷/۱	۱۶	۱۶/۹	۲۱	۲۹	-	-

جدول ۲. توزیع موضوعی مقاله‌ها و گزارش‌های منتشره در نشریات کتابداری و اطلاع‌رسانی بر اساس دوره انتشار به تفکیک موضوع و عنوان‌های نشریات

کد موضوع	نام نشریات		کتابداری			خبرنامه و نامه انجمن کتابداران ایران			اطلاع‌رسانی (نشریه فنی)			فصلنامه کتاب			فصلنامه پیام کتابخانه		
	۱۳۴۷	۱۳۴۶	۱۳۵۷	۱۳۶۷	۱۳۷۷	۱۳۴۷	۱۳۵۷	۱۳۶۷	۱۳۴۷	۱۳۵۷	۱۳۶۷	۱۳۴۷	۱۳۵۷	۱۳۶۷	۱۳۴۷	۱۳۵۷	۱۳۶۷
۱	۵	۹	۱۰	-	-	۶	۷	۴	-	-	۲۳	-	-	-	-	-	-
۲	۱	۲	۳۴	۹	۳	-	۲	۵	-	-	۳۴	-	-	-	-	-	-
۳	۹	۴	۴۲	۱۷	۴	۳	۵	۵	۳	۱	۳۴	-	-	-	-	-	-
۴	۲	-	۷	۳	-	۲	-	۷	-	-	۹	-	-	-	-	-	-
۵	۲	۶	۱۱	۲۱	۶	۱	۱۱	۶	-	-	۱۸	-	-	-	-	-	-
۶	-	-	۳	۱	-	-	-	۱	-	-	۳	-	-	-	-	-	-
۷	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	۵	-	-	-	-	-	-
۸	-	-	۱	-	-	۱	-	-	-	-	۳	-	-	-	-	-	-
۹	۱	۱	۳	۴	۱	۳	۱	۳	۱	-	۳	-	-	-	-	-	-
۱۰	-	-	۱	۵	-	۱	۷	۴	-	-	۲۷	-	-	-	-	-	-
۱۱	۴	۴	۹	۴	۲	۲	۲	۱	-	-	۳	-	-	-	-	-	-
۱۲	۱۸	۱	۲۸	۱۴	۱	۱	۱۲	۸	-	-	۲۰	-	-	-	-	-	-
۱۳	-	-	۱	-	-	-	۲	۳۱	-	-	۱۶	-	-	-	-	-	-
۱۴	-	-	-	۵	-	-	۱	۱	-	-	۱۰	-	-	-	-	-	-
۱۵	-	-	۷	۱	-	-	-	۱	-	-	۱	-	-	-	-	-	-
۱۶	-	-	۱۵	۴	-	۳	۴	۱	-	-	۱۱	-	-	-	-	-	-
۱۷	-	-	۱	-	-	-	-	۵	-	-	۱	-	-	-	-	-	-
۱۸	۹	۱۷	۲۸	۱۷	۹	۱۷	۲۸	۱۷	۲۸	۱۷	۳۱	-	-	-	-	-	-
مجموع	۵۱	۳۵	۱۳۰	۱۸۳	۱۶	۴۵	۳۳	۱۲۸	-	-	۲۶۸	-	-	-	-	-	-

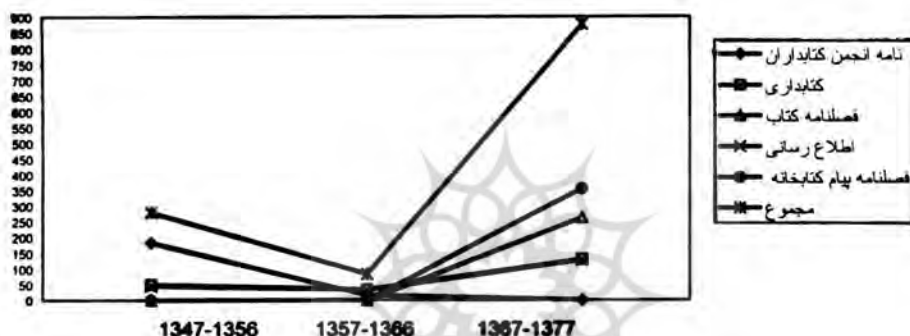

نمودار ۲. توزیع نسبی مقاله‌ها بر حسب نشریه

جدول ۳. توزیع مقالات منتشره در نشریات کتابداری و اطلاع‌رسانی بر حسب دوره‌های ده ساله به تفکیک موضوع

کد موضوع	موضوع	دوره زمانی			مجموع بر حسب موضوع
		۱۳۴۷	۱۳۵۷	۱۳۶۷	
۱	کتابداری و اطلاع‌رسانی	۲۱	۷	۶۸	۹۶
۲	حرفه کتابداری	۳۵	۷	۶۴	۱۰۶
۳	کتابخانه‌ها و مراکز منابع	۵۴	۱۰	۱۵۰	۲۱۴
۴	استفاده از کتابخانه‌ها	۱۱	۲	۲۰	۵۳
۵	مواد و منابع	۱۵	۷	۵۸	۸۰
۶	سازمان کتابخانه	۳	—	۸	۱۱
۷	ساختمان و تجهیزات	—	—	۹	۹
۸	فن‌آوری کتابخانه	۲	—	۵	۷
۹	خدمات فنی	۴	۱	۱۸	۲۳
۱۰	ارتباط اطلاعاتی	۸	۴	۸۷	۹۹
۱۱	کنترل کتابشناختی	۸	۵	۱۷	۳
۱۲	رکوردهای کتابشناختی	۵۸	۱۰	۶۲	۱۳۰
۱۳	ذخیره و بازیابی رایانه‌ای اطلاعات	۱	۲	۷۶	۷۹
۱۴	فن‌آوری ارتباطات و اطلاعات	۱	۱	۲۳	۴۵
۱۵	خواندن	۷	—	۱۶	۲۳
۱۶	رسانه‌ها	۱۹	۴	۲۸	۵۱
۱۷	دانش و آموختن	۱	—	۱۲	۱۳
۱۸	سایر موضوع‌ها	۲۱	۱۳	۱۱۶	۱۷۰
مجموع بر حسب دوره‌های زمانی		۲۷۹	۸۳	۸۷۷	۱۲۳۹
درصد		۲۲/۵	۶/۵	۷۱	

جدول ۳. توزیع مقاله‌های منتشر شده را بر حسب دوره‌های ده ساله و به تفکیک موضوع نشان می‌دهد. همانطور که در جدول پیداست دهه ۱۳۶۷-۱۳۷۷ با ۷۱ درصد نشر مقاله بیشترین عنوان‌های منتشره را در طی دوره ده ساله داراست، در این دوره همچنین بیشترین مقاله‌ها به ترتیب در مورد کتابخانه‌ها و مراکز منابع، سایر موضوع‌ها، و ارتباط اطلاعاتی نگاشته شده است. رکورد نشر مقاله‌های کتابداری در این جدول و نمودار ۳. به وضوح مشاهده می‌شود.

نمودار ۳. روند نشر مقاله‌ها در فاصله سال‌های ۱۳۴۷-۱۳۷۷

سیر نزولی در انتشار مقاله‌ها توسط همه نشریات در دهه ۱۳۶۶-۱۳۵۷ و روند افزایشی آن در دهه بعد در نمودار آشکار است. انطباق نمودار مربوط به فصلنامه کتاب و پیام کتابخانه با محور مختصات قبل از دهه ۱۳۶۶-۱۳۵۷ مربوط به سال انتشار آنها و در مورد نشریه نامه انجمن کتابداران مربوط به تعطیل این نشریه پس از سال ۱۳۵۸ می‌باشد.

نتیجه‌گیری و پیشنهادات

مقاله‌های نشر یافته در نشریات کتابداری و اطلاع‌رسانی در دهه اخیر دارای روند افزایشی چشمگیری است. سمت‌گیری نگارش مقاله‌ها در موضوع‌هایی چون ارتباط اطلاعاتی، ذخیره و بازیابی رایانه‌ای اطلاعات، و فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات نشان دهنده تأثیر تحول فن‌آوری اطلاعات بر فعالیت‌های پژوهشی حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی است. اما پرداختن به موضوع معرفی کتابخانه‌ها و مراکز منابع در مقالات نشریات در گستره وسیع، سبب برهم خوردن توازن موضوعی می‌گردد.

همچنین انتظار می‌رود که نشریات کتابداری و اطلاع‌رسانی با محور قراردادن نشر مقالات تخصصی این حوزه از تمرکز مقالات در کد ۱۸ (سایر موضوع‌ها) که به‌طور عمده به مسائل غیر تخصصی پرداخته پرهیز نمایند.

مآخذ

1. Library and Information Science Abstracts (LISA) May 1994 (Broad Subject Hedings)

۲. نیازی، سبمن (۱۳۷۸). "نمایه مقاله‌های کتابداری و اطلاع‌رسانی"، تهران: نشر کتابدار.
۳. دیانی، محمدحسین (۱۳۶۵). "مقالات و مقاله‌نویسان در نامه انجمن کتابداران ایران"، مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز، دوره دوم، شماره اول پاییز.
۴. فرحزاد، محمد (۱۳۷۱). "وضعیت نشر مقاله‌های کتابداری و اطلاع‌رسانی در سال‌های ۱۳۵۸-۱۳۶۸"، کتابداری، دفتر نوزدهم.
۵. کاتوزیان، آذر (۱۳۷۴). "بررسی وضعیت متون فارسی کتابداری و اطلاع‌رسانی از بهمن ماه ۱۳۵۷ تا پایان سال ۱۳۷۳" پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشگاه آزاد اسلامی.
۶. هدایتی، محمد (۱۳۷۶). "گرایش‌های موضوعی در مجله‌های ایران"، اطلاع‌رسانی، دوره سیزدهم شماره ۲، زمستان.
۷. احمدلاری، رکن‌الدین و فرزین، فرزانه (۱۳۷۶). "بررسی مقالات کتابداری و اطلاع‌رسانی (۱۳۷۴-۱۳۵۸)، کتابداری، دفتر بیست و ششم و بیست و هفتم.
۸. کیان‌مهر، شیدا (۱۳۷۶). "بررسی روند موضوعی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه‌های مستقر در تهران طی سال‌های ۱۳۶۶ لغایت ۱۳۷۵"، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی.
۹. صدیق بهزادی، ماندانا (۱۳۷۹). "چکیده‌نامه پایان‌نامه‌های کتابداری و اطلاع‌رسانی"، تهران: کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران.
۱۰. حری، عباس (۱۳۷۹). "بررسی گرایش موضوعی آثار علمی و پژوهشی رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی از آغاز تا پایان سال ۱۳۷۷"، در همایش کاربرد و توسعه فهرست‌های رایانه‌ای در کتابخانه‌های ایران.